

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ
กับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา

นางสาวชนิษฐา บุญแสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, KNOWLEDGE AND ATTITUDE IN
ELDERLY CARE, AND JOB STRESS OF THE CARE ASSISTANTS
IN HOME FOR THE AGED

Miss Khanittha Boonsang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Nursing Science

Faculty of Nursing

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501161

ชนิษฐา บุญแสง : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ
 ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ กับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์
 คนชรา. (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, KNOWLEDGE AND
 ATTITUDE IN ELDERLY CARE, AND JOB STRESS OF THE CARE ASSISTANTS IN
 HOME FOR THE AGED) อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา,
 อ.ที่ปรึกษาร่วม : ผศ. ดร. สุวิณี วิวัฒน์วานิช, 142 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูง
 อายุ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ กับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา และ
 สร้างสมการพยากรณ์ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จากตัวแปรปัจจัยส่วน
 บุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างคือพี่เลี้ยงผู้สูงอายุจำนวน 115 คน
 ในสถานสงเคราะห์คนชราภาครัฐได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ประกอบด้วยแบบวัดความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ แบบวัดทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุ และแบบวัดความเครียดใน
 งานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และหาค่าความ
 เทียบของเครื่องมือโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.78, 0.74 และ 0.94 ตามลำดับ
 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
 และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.54$,
 SD = 0.66)
2. อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .250$)
3. ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุใน
 สถานสงเคราะห์คนชรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.184$)
4. การศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการดูแล และความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับ
 ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา
5. อายุและทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุสามารถร่วมกันพยากรณ์ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ
 ในสถานสงเคราะห์คนชราได้ร้อยละ 9.6 ($R^2 = .096$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยมีสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$\text{ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ} = .250 \text{ อายุ} - .190 \text{ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ}$$

สาขาวิชา.....พยาบาลศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....ชนิษฐา บุญแสง
 ปีการศึกษา.....2550.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....จิราพร เกศพิชญวัฒนา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....สุวิณี วิวัฒน์วานิช

4877555636 : MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: JOB STRESS / THE CARE ASSISTANTS / HOME FOR THE AGED

KHANITTHA BOONSANG: RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, KNOWLEDGE AND ATTITUDE IN ELDERLY CARE, AND JOB STRESS OF THE CARE ASSISTANTS IN HOME FOR THE AGED. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. JIRAPORN KESPICHAYAWATTANA, Ph.D., THESIS COADVISOR : ASST. PROF. SUWINEE WIVATVANIT, Ph.D., 142 pp.

The purposes of this study were to 1) study relationships between personal factors, knowledge, attitude in elderly care, and job stress of the care assistants in home for the aged and 2) study the variables that predict the job stress of the care assistants in home for the aged. The subjects were 115 care assistants in home for the aged selected by cluster sampling technique. The instruments were the Elderly Care Knowledge Test, the Attitude in elderly care scale, and the Job Stress scale which were tested for content validities and reliabilities. The reliabilities were 0.78, 0.74, 0.94, respectively. The data were analyzed by using percentage, meanscore, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results of this study revealed that :

1. Job stress of the care assistants in home for the aged was at a moderate level ($\bar{X} = 2.54$, $SD = 0.66$),
2. Age was significantly correlated with job stress of the care assistants in home for the aged at level of .05 ($r = .245$),
3. Attitude in elderly care was significantly negative correlated with job stress of the care assistants in home for the aged at level of .05 ($r = -.184$),
4. Education, income, duration of care and knowledge were not significantly correlated with job stress of the care assistants in home for the aged,
5. Age and attitude in elderly care were significantly predicted with job stress of the care assistants in home for the aged accounted for 9.6 percent of the variance at level of .05 ($R^2 = .096$).

The predict equation in standardized score from the analysis was as follow :

Job stress of the care assistants = .250 (Age) - .190 (Attitude in elderly care)

Field of Study :.....Nursing Science .....

Academic Year :.....2007 .....

Student's Signature : *Khanittha Boonsang*

Advisor's Signature : *Jiraporn K. Wattana*

Co-advisor's Signature : *Suwinee Wivatvanit*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ และความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. จิราพร เกศพิชญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิณี วิวัฒน์วานิช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ให้กำลังใจ ให้โอกาสได้เรียนรู้ และพัฒนากระบวนการคิด พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความห่วงใยเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งในความเมตตากรุณาเป็นที่สุด และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ด้วยความรักและห่วงใยตลอดระยะเวลาของการศึกษา ณ ที่แห่งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งยิ่งและจะจดจำไว้ในใจตลอดไป อีกทั้งกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัย ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างสูงสำหรับการศึกษาครั้งนี้

กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ขอบพระคุณเจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ด้วยความเต็มใจ

ขอขอบคุณเพื่อนๆหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาล ผู้สูงอายุ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้เป็นกัลยาณมิตรเอาใจใส่ให้กำลังใจซึ่งกันและกันด้วยความรักความปรารถนาดีเสมอมา ท้ายที่สุด ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่เป็นที่รักยิ่งที่ปลุกฝังให้มีสติปัญญา มีความอดทนและให้กำลังใจช่วยเหลือตลอดมา และบุคคลที่ต้องขอขอบคุณด้วยใจอีกท่าน คือ คุณประจักษ์ คงสมถวิล ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ถือเป็นแรงใจที่สำคัญให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์และสำเร็จการศึกษาอย่างภาคภูมิใจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	11
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
ผู้สูงอายุและสถานสงเคราะห์คนชรา.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับผู้ดูแลผู้สูงอายุ.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับความเครียดในงาน.....	30
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ.....	41
ทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุ.....	45
บทบาทพยาบาลในสถานบริบาลผู้สูงอายุ.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	68
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	92
สรุปผลการวิจัย.....	94
อภิปรายผลการวิจัย.....	96
ข้อเสนอแนะ.....	102
รายการอ้างอิง.....	104
ภาคผนวก.....	114
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	115
ภาคผนวก ข หนังสือเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หนังสือขออนุญาต ทดลองใช้เครื่องมือวิจัย หนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	117
ภาคผนวก ค เอกสารการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	128
ภาคผนวก ง ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	142

สารบัญญัตินี้

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงผู้สูงอายุจำแนกตามสถานสงเคราะห์.....	62
2	คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงผู้สูงอายุ จำแนกตาม เพศ ศาสนา สถานภาพสมรส การผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ดูแลก่อนการปฏิบัติงาน.....	63
3	ค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
4	จำนวน และร้อยละของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการดูแล.....	75
5	จำนวน ร้อยละ พี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกตามระดับ ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ.....	76
6	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกเป็นรายด้าน.....	77
7	จำนวน ร้อยละ พี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกตามระดับ ทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุ.....	78
8	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกเป็นรายด้าน.....	79
9	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา ด้านทัศนคติที่มีต่องาน จำแนกเป็นรายข้อ.....	80
10	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา ด้านทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	81
11	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับทัศนคติต่อการดูแลผู้สูงอายุของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา ด้านทัศนคติที่มีต่อองค์กร จำแนกเป็นรายข้อ.....	82
12	จำนวน ร้อยละ พี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกตามระดับ ความเครียดในงาน.....	83
13	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุใน สถานสงเคราะห์คนชรา จำแนกเป็นรายด้าน.....	84
14	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุใน สถานสงเคราะห์คนชรา ด้านความเครียดจากการดูแลโดยตรง จำแนกเป็น รายข้อ.....	85
15	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุใน สถานสงเคราะห์คนชรา ด้านความเครียดจากระบบงาน จำแนกเป็นรายข้อ...	86

ตารางที่		ญ หน้า
16	ค่าเฉลี่ยของคะแนน และระดับความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ด้านความเครียดจากตัวผู้สูงอายุและพฤติกรรมของผู้สูงอายุ จำแนกเป็นรายข้อ.....	87
17	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ และความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา.....	88
18	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ ทักษะคิดต่อการดูแลผู้สูงอายุ และความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราในรูปเมทริกสหสัมพันธ์ (Correlation matrix).....	89
19	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(R) ระหว่างตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ค่าอำนาจการพยากรณ์ (R^2) และค่าอำนาจการพยากรณ์ที่เพิ่มขึ้น (R^2 change) เมื่อใช้วิธีการถดถอยแบบเป็นขั้นตอน.....	90
20	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) ในการพยากรณ์ความเครียดในงานของพี่เลี้ยงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา.....	91

สารบัญภาพ

แผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....

60